

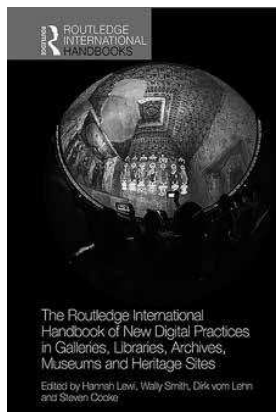

PRIRUČNIK ZA DIGITALIZACIJU 21. STOLJEĆA: PRIKAZ KNJIGE „THE ROUTLEDGE INTERNATIONAL HANDBOOK OF NEW DIGITAL PRACTICES IN GALLERIES, LIBRARIES, ARCHIVES, MUSEUMS AND HERITAGE SITES”, 2020.

---

mr. sc. SNJEŽANA RADOVANLIJA MILEUSNIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

---

Koliko su višegodišnji naponi svjetskih, pa tako i hrvatskih baštinskih stručnjaka uloženi u složene procese digitalizacije bili višestruko opravdani, svakodnevno se potvrđuje, posebice danas, kada su muzeji diljem svijeta zatvoreni zbog prevencije širenja zaraze virusom COVID-19, a publika njihove prostore i postavne zbirke i predmete, izložbe i različite muzejske priče može konzumirati samo online.

Stoga predstavljamo nedavno objavljenu knjigu iz serije Routledgeovih priručnika s naslovom *The Routledge International Handbook of New Digital Practices in Galleries, Libraries, Archives, Museums and Heritage Sites* kao izvrsno štivo za procjenu već obavljenih te za planiranje i pripremu novih digitalizacijskih projekata. Knjiga objedinjuje iskustva 75 suvremenih teoretičara i stručnjaka iz cijeloga svijeta te, kako izdavači kažu, pruža nove, osvježavajuće ideje i upute za uzbudljive digitalne izazove i mogućnosti na primjerima nekih najinovativnijih kulturnih institucija. Knjiga ocrta načine kojima se putem inovativne primjene digitalnih tehnologija transformiraju suvremene kulturne ustanove – arhivi, knjižnice i muzeji (dalje AKM ustanove) te se preporučuje baštinskim stručnjacima, studentima, dizajnerima i svim ostalim profesionalcima zainteresiranima za proizvodnju kulture u postdigitalnom dobu.

Sadržaj opsežne knjige od gotovo 500 stranica strukturiran je u četiri dijela koja su ukratko predstavljena u uvodnom tekstu što ga potpisuju urednici knjige – Hannah Lewi (Faculty of Architecture, Building and Planning at the University of Melbourne), Wally Smith (Melbourne School of Engineering at the University of Melbourne), Steven Cooke (Cultural Heritage and Museum Studies Programme at Deakin University, Melbourne) i Dirk vom Lehn (King's College London, Interaction and Technology Research Group, WIT). Čitatelje u problematiku knjige uvode i četiri intervjua vođena s četiri renomirana stručnjaka – Sebom Chanom (ACMI), Daveom Pattenom (Science Museum London), Roryjem Hydeom (V&A Museum) te Keirom Winesmithom (SFMOMA).

Prvi dio knjige – *Globalni digitalni AKM sektor u nastajanju (The emerging global digital GLAM sector)* bavi se utjecajem novih digitalnih praksi na AKM sektor u cjelini, a time i na globalni kulturni sektor. Među osam tekstova kojima se tumače ključne teme obrađene u ostalim poglavljima knjige objavljen je i tekst Fione R. Cameron (*Theorising heritage collection digitisations in global computational infrastructures*), u kojemu autorica promišlja o digitalizaciji kao o nematerijalnoj, informativnoj replici stvarnih objekata, ali i kao o umreženim ljudskim i strojnim subjektivitetima. Rezultat tog procesa su milijuni digitaliziranih zbirki i trodimenzionalnih vizualizacija predmeta kulturne baštine koji cirkuliraju u globalnoj računalnoj infrastrukturi. Andrew Dewdney nastoji odgovoriti kako digitalne tehnologije, aplikacije i mreže stvaraju novi odnos prema kulturi, publici i kulturnoj vrijednosti (*The networked image: the flight of cultural authority and the multiple times and spaces of the art museum*). Ed Rodley propituje suvremene muzeološke teorije distributivnih muzeja koji su interaktivni a ne jednosmjerni, privlačni i relevantni a ne didaktični, dopunjavajući i otvoreni a ne konačni i zatvoreni, održivi na platformi, u zajednici i vremenu, koji postaju „pametniji”, učinkovitiji i korisniji što se više koriste, povećavajući time kvalitetu iskustva posjetitelja i samoga internetskog muzeja. Distributivni muzej znači radikalno odmak od muzejske prakse 20. stoljeća i pokazuje se kao plodno tlo za eksperimentiranje (*The distributed museum is already here – it's just not very evenly distributed*). Tim Sherratt ističe kako je primjena digitalnih tehnologija mnogim AKM ustanovama omogućila predstavljanje građe koju nisu i ne bi mogli predstaviti u realnome prostoru, a servisi poput Europeane ili Digital Public Library of America okupljaju milijune predmeta svjetske AKM zajednice otvarajući novoj publici velike mogućnosti istraživanja. No autor problematizira i pitanje kada, zašto i kojim informacijama ipak nije omogućen slobodan online pristup (*Hacking heritage: understanding the limits of online access*).

Izazovi i mogućnosti digitalizacije za arhive i arhivsku praksu predstavljani su u osam tekstova sadržanih u drugom dijelu knjige naslova *Animiranje arhiva (Animating the archive)*.

Michelle Caswell i Marika Cifor iznose samo neka od etičkih pitanja vezanih za digitalizaciju arhivskih dokumenata, npr. dokumenata s imenima imigranata ili oboljelih od AIDS-a, ili pak za digitalizaciju LGBT newslettersa, što je u opreci s feminističkom etikom (*Neither A Beginning Nor An End: Applying An Ethics of Care to Digitizing Archival*). Joanna Iranowska opisuje rad na projektu Munch Museuma iz Osla – *eMunch.no*¹ koji predstavlja rukopisnu baštinu velikoga norveškog slikara, s posebnim osvrtom na digitalizaciju pisama adresiranih na Edvarda Muncha (*Museum Crowdsourcing – Detecting the Limits: eMunch.no and the Digitisation of Letters Addressed to Edvard Munch*). Opisujući projekt digitalizacije tradicionalnog kazališta sjena, Tin-Kai Chen iznio je zanimljivu usporedbu. Naime, bez obzira na to koliko šalica bila privlačna, ako čaj koji je u njoj nije ukusan – neće biti konzumiran. Tako ni suvremene tehnologije, poput šalice za čaj, neće privući posjetitelje ako muzejski sadržaji nisu zanimljivi niti su (poput čaja) po

¹ *eMunch.no*, dostupno na: <https://emunch.no/english.xhtml> (pristupljeno 21. rujna 2020.).

njihovu ukusu (*Preserving Chinese Shadow Puppetry Culture Through Digitisation*).

Treći dio knjige, naslovljen *Dizajniranje angažiranog iskustva (Designing engaged experience)*, donosi 13 priloga koji istražuju procese izložbenoga dizajna u relaciji s publikom, kao i načine na koje digitalne tehnologije sudjeluju u stvaranju novih iskustava u angažiranih posjetitelja.

U tekstu *O virtualnim aurama: objekt kulturne baštine u doba 3D digitalne reprodukcije (On Virtual Auras: The Cultural Heritage Object in the Age of 3D Digital Reproduction)* John Hindmarch, Melissa Terras i Stuart Robson ističu kako suvremena izrada 3D virtualnih modela teži biti što realističnija kao digitalni surogat muzejskih predmeta, istodobno se pitajući može li digitalna replika dočarati auru realnoga muzejskog predmeta. Mogućnosti koje nude novi mediji i internet, smatra Indigo Hanlee, potaknuli su muzeje i kulturne ustanove na traženje i drugih inovativnih načina za uključivanje posjetitelja u njihove izložbe, čime ujedno oblikuju nov način pristupa iskustvu posjetitelja (*Digital Media and Human-Centred Design*). Tekst Tima Jonesa i Davida Simpsona *Web stranica kao izdavačka platforma (Website as publishing platform)* može biti posebice zanimljiv i inspirativan zagrebačkim muzealcima jer opisuje kako se Christchurch Art Gallery Te Puna o Waiwhetū (Novi Zeland) koristila svojim mrežnim stranicama kao izdavačkom platformom u vrijeme potresa 2011. i u razdoblju obnove galerije nakon potresa (2011. – 2015.). Julia S. Kuehns u tekstu *S polica na mrežu: prva razmišljanja o projektu O'Donnell Marginalia (From the Shelf onto the Net: First Reflections on the O'Donnell Marginalia Project)* polazi od dvojbe mogu li vrlo detaljni opisni i tekstualni podatci zamijeniti vizualni doživljaj predmeta opisujući projekt *O'Donnell Marginalia*² iz zbirke Nicholasa Michaela O'Donnella (1862. – 1920.).

Posljednje, četvrto poglavlje (*Locating in place*) nizom primjera govori o tome na koje načine digitalne tehnologije i tehnike mijenjaju naš odnos prema realnim/autentičnim prostorima, zgradama i mjestima. U jednome od tekstova Anthea Gunn predstavila je online izložbu *Art of Nation*³ koju je pripremio Australian War Memorial koristeći se umjetničkim, arhivskim i povijesnim predmetima u prikazu australskog sudjelovanja u Prvome svjetskom ratu (*What Could Have Been? A Digital Construction of Charles Bean's Australian War Memorial*). Hannah Lewi i Andrew Murray objašnjavaju fenomen refotografije, odnosno izrade kreativnih kompozicija „tada i sada” uz pomoć povijesnih i suvremenih fotografija, koja se intenzivno primjenjuje posljednjih godina (*Rephotography and the Situating of Then-and-Now*). Iskustvo korištenja digitalnim pješačkim turama za istraživanje urbane povijesti tema je teksta skupine autora, a prezentirali su ga na primjerima digitalnih urbanih tura (*digital history tour apps*) kroz London i Melbourne, koje u svojim kreacijama primjenjuju najbolje prakse turizma i obrazovanja (*The Experience of Using Digital Walking Tours to Explore Urban Histories*).

Autorica *Pogovora* Andrea Witcomb istaknula je pozitivne strane vezane za digitalnu baštinu, koje se ponajprije ogledaju u mogućnostima uključivanja publike, u snažnijoj demokratizaciji, kao i u brznoj komunikaciji. Upućuje i na nove funkcije digitalnih tehnologija u interpretaciji i upravljanju kulturnom baštinom, kao i u studijama publike. Istodobno, Andrea Witcomb je naglasila i potrebu sagledavanja novih pitanja vezanih za upravljanje digitalnim arhivima.

Knjiga je popraćena kazalom, a svaki od tekstualnih priloga opsežnim bilješkama i literaturom.

Objedinjena iskustva, ali i brojna nova otvorena pitanja u novome Routledgeovu priručniku, zasigurno će i u hrvatskoj muzejskoj zajednici pronaći zainteresirane čitatelje i biti im od koristi.

Primljeno: 25. rujna 2020.

The ROUTLEDGE international handbook of new digital practices in galleries, libraries, archives, museums and heritage sites / edited by Hannah Lewi, Wally Smith, Dirk vom Lehn, Steven Cooke.- London; New York: Routledge, 2020.- XXI, 498 str. : ilustr. ; 25 cm.- (Routledge International Handbooks)

Bibliografija i bilješke uz tekstove.- Index.

ISBN 978-1-138-58129-6

² *O'Donnell Marginalia*, dostupno na: <https://omeka.cloud.unimelb.edu.au/odonnell/> (pristupljeno 21. rujna 2020.).

³ *Art of Nation*, dostupno na: <https://www.awm.gov.au/visit/exhibitions/art-of-nation/> (pristupljeno 21. rujna 2020.).